

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА

(останні зміни в антикорупційному законодавстві - 2019)

Національне агентство з питань запобігання корупції (далі - Національне агентство) звертає увагу на **розширення кола близьких осіб та членів сім'ї суб'єктів декларування** відповідно до змін, які внесені в Закон України "Про запобігання корупції" (далі - Закон) та **набрали чинності 18 жовтня 2019 року**.

УВАГА! З 18 жовтня 2019 року вступив в дію закон, який змінив визначення близьких осіб і перелік осіб, які вважаються близькими. Так, до **переліку близьких осіб** додалися: двоюрідні брати та сестри, рідний брат та сестра дружини (чоловіка), племінник, племінниця, рідний дядько, рідна тітка, батько та мати дружини (чоловіка) сина (дочки).

Для вимог фінансового контролю **членами сім'ї суб'єкта декларування** тепер **вважаються його неповнолітні діти незалежно від спільного проживання, пов'язаності спільним побутом та наявності взаємних прав та обов'язків**.

Нагадаємо, що **на коло близьких осіб поширюються обмеження щодо спільної роботи**: публічним службовцям **заборонено мати таких осіб у прямому підпорядкуванні**.

Крім цього, до складу Громадської ради при Національному агентстві не можуть входити особи, близькі особи яких є або, незалежно від тривалості, були працівниками Національного агентства протягом останніх трьох років.

Звертаємо увагу, що **нові правила декларування та подання повідомлення про суттєві зміни в майновому стані** (зміни до статей 46, 52 Закону України "Про запобігання корупції") набудуть чинності з **1 січня 2020 року**.

УВАГА! Зміни до законодавства

Розглянемо **зміни стосовно декларування**, які стосуються державних службовців, а також **змісту деяких розділів декларації**:

1. У інформації про суб'єкта декларування **необхідно буде додатково вказувати інформацію** про:

- **серію та номер паспорта громадянина України, незалежно від наявності чи відсутності реєстраційного номеру облікової картки платника податків;**

- **унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі суб'єкта декларування та членів його сім'ї.** Такі номери присвоюються особам, які одержують паспорт громадянина України нового зразка у вигляді пластикової картки з чіпом та біометричного паспорту громадянина України для виїзду за кордон. Унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (УНЗ ЄДДР) складається з двох послідовностей з восьми та п'яти цифр, розділених символом «-»: XXXXXXXX-XXXXX (Наприклад: 19550212-01110). У біометричному паспорті він нанесений на першій сторінці паспорту і знаходиться під номером паспорта, в розділі «Запис № »;

- **додатково до місця фактичного проживання слід буде вказувати зареєстроване місце проживання суб'єкта декларування та членів сім'ї;**

- **додатково до інформації про належність до службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище та суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків необхідно буде вказувати належність до національних публічних діячів** відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення";

2. До юридичних осіб, кінцевим бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї додано **трасти або інші подібні правові утворення;**

3. До переліку нематеріальних активів додалася **криптовалюта;**

4. Тепер в законі до осіб, які мають подавати відомості про доходи, наявні грошові активи та фінансові зобов'язання **додаються члени сім'ї;**

5. Уточнене та розширене коло членів сім'ї. Тепер до існуючих додаються **особи, які не є подружжям або дітьми, однак що спільно проживали із суб'єктом декларування станом на останній день звітного періоду або сукупно протягом не менше 183 днів протягом року, що передує року подання декларації, а також діти зазначеного суб'єкта до досягнення ними повноліття - незалежно від спільного проживання із суб'єктом;**

6. Додаються об'єкти декларування: **банківські та інші фінансові установи, у тому числі за кордоном, у яких у суб'єкта декларування або членів його сім'ї відкриті рахунки (незалежно від типу рахунку, а також рахунки, відкриті третіми особами на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї) або зберігаються кошти, інше майно.** Такі відомості включають дані про тип та номер рахунку, дані про банківську або іншу фінансову установу, осіб, які мають право розпоряджатися таким рахунком

або мають доступ до індивідуального банківського сейфа, осіб, які відкрили рахунок на ім'я суб'єкта декларування або членів його сім'ї;

7. **Скасовується норма щодо обов'язковості декларування фінансових зобов'язань, розмір яких не перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року;**

8. **Щодо декларування видатків, правочинів додається вимога ідентифікації фізичних або юридичних осіб, у тому числі іноземців, осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб, а також об'єктів декларування, інформація щодо яких подається у декларації;**

9. **Дані про об'єкт декларування, що перебував у володінні або користуванні суб'єкта декларування або членів його сім'ї, зазначаються в декларації, якщо такий об'єкт перебував у володінні або користуванні не тільки станом на останній день звітного періоду, але і протягом не менше половини днів протягом звітного періоду (напевно мається на увазі 183 дні протягом звітного періоду).**

При заповненні декларації за 2019 рік слід брати до уваги зміни, які були внесені до статей 1, 45 – 52 закону про запобігання корупції Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» від 2 жовтня 2019 року № 140-ІХ, який вступив в дію з 18 жовтня 2019 року, крім змін, внесених до статей 46 (зміст декларації) та 52 (додаткові заходи здійснення фінансового контролю), які вступають в дію з 1 січня 2020 року.

УВАГА! З 1 січня 2020 року **вимагається повідомляти не лише про отримання доходу, придбання майна, а й здійснення видатків на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року (96,050 грн. для 2019 року).**

КРІМ ЦЬОГО, з 1 січня 2020 року обов'язок повідомляти про суттєві зміни у майновому стані покладаються лише на суб'єктів декларування, які є службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків. **У зв'язку з цим слід зауважити, що 31 грудня 2019 року обов'язок повідомляти про суттєві зміни у майновому стані для державних службовців, які НЕ займають відповідальне та особливо відповідальне становище або не займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків, існує і вони зобов'язані повідомити про такі зміни до НАЗК протягом 10 днів, тобто до 10 січня 2020 року у разі отримання доходу чи придбання майна 31 грудня 2019 року.**

Порядок інформування Національного агентства про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування визначений у **Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, який був затверджений рішенням Національного агентства від 10.06.2016 № 3.**

Повідомлення здійснюється шляхом подання відповідного електронного повідомлення до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування через власний персональний електронний кабінет у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна, а з 01.01.2020 року і з дня відповідних видатків. Повідомлення про суттєві зміни у майновому стані подаються винятково в електронній формі, його паперова копія не подається.

УВАГА! Виправлені повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування до Реєстру не подаються. Тож під час заповнення їх необхідно бути максимально уважним, щоб не допустити помилок, які в подальшому виправити не можливо.

До доходів, які необхідно вказати у повідомленні, належать такі: **заробітна плата (грошове забезпечення), отримана як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, гонорари та інші виплати згідно з цивільно-правовими правочинами, дохід від надання майна в оренду, дивіденди, проценти, роялті, страхові виплати, благодійна допомога, пенсія, спадщина, доходи від відчуження цінних паперів та корпоративних прав, подарунки та інші доходи.** Під заробітною платою розуміється основна заробітна плата, а також будь-які заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) особі у зв'язку з відносинами трудового найму.

При цьому для обчислення суми, яка створює у суб'єкта декларування обов'язок подати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, необхідно брати нарахований розмір "одноразового доходу", до того, як з нарахованої суми утримується податок на доходи фізичних осіб. **Наприклад, у випадку отримання кількох платежів заробітної плати з різними сумами має місце отримання декількох одноразових доходів з одного джерела.** Тобто особа може розпоряджатись грошовими коштами одразу після одержання їх (надходження частинами, наприклад, заробітна плата за першу половину місяця 15-го числа і заробітна плата за другу половину місяця до 30-го числа). Отже, суб'єкт декларування повинен подавати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані лише в тому разі, коли розмір нарахованої заробітної плати за половину місяця, без податкових утримань, виплачений йому на певну дату перевищує суму в розмірі 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року.

Для кожного випадку отримання доходу або придбання майна подається окреме повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування.

Також потрібно звернути увагу, **якщо вартість майна перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 01 січня, але була сплачена частинами, то повідомлення про суттєві зміни в майновому стані подається після переходу права власності на таке майно.**

Повідомлення про дохід, який був нарахований, але не сплачений (не отриманий), подавати не потрібно.

Національне агентство з питань запобігання корупції у рішенні від 10.06.2016 № 3 зазначає, що **інформація про отримання доходу або придбання майна членом сім'ї суб'єкта декларування не повідомляється.**

Варто зауважити, що подання інформації про суттєві зміни в майновому стані **НЕ звільняє суб'єкта декларування від обов'язку подати декларацію та зазначити в ній відповідні відомості.**

Слід звернути увагу на той факт, що **практично половина протоколів про адміністративні правопорушення за порушення правил фінансового контролю стосуються неповідомлення або несвоєчасного повідомлення про суттєві зміни у майновому стану.** Як правило, це відбувається через брак знань або не серйозне ставлення до вимог щодо суттєвих змін у майновому стані. **Помилковою є думка, що все рівно така ситуація буде відображена у щорічній декларації.** Нагадуємо, що закон встановлює 10-денний строк для такого повідомлення. Оскільки закон не говорить прямо про робочі дні, то слід обраховувати календарними днями. Тобто **останнім днем повідомлення про зміни у майновому стані буде десятий календарний день.** Це важливо, оскільки термін «робочі дні» додає до кінцевого строку як мінімум 2 вихідні дні.

Більш детально про повідомлення щодо суттєвих змін у майновому стані можна ознайомитися на офіційній Інтернет-сторінці НАЗК за посиланням: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/17-1.pdf>.

Також на офіційній Інтернет-сторінці НАЗК у розділі «Роз'яснення щодо заповнення декларацій» можна ознайомитися з навчальним відео із заповнення декларацій у системі «Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані» за посиланням: <https://nazk.gov.ua/uk/departament-perevirky-deklaratsij-ta-monitoringu-sposobu-zhyttya/metodychni-rekomendatsiyi-sub-yektam-deklaruvannya/>.

Порада

У разі отримання великого доходу, придбання майна чи здійснення видатків на суттєву суму (після 01.01.2020), якщо на Вас розповсюджується дана вимога, слід обрахувати суму на прожитковий мінімум працездатної особи і визначити чи необхідно повідомляти про суттєві зміни у майновому стані. І робити це необхідно вчасно.

З 18 жовтня 2019 року НАЗК має право складати адміністративні протоколи лише щодо службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також суб'єктів декларування, які займають посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків.

НАЗК також зобов'язане повідомити керівника відповідного державного органу.

ПОДАРУНКИ (зміни):

- подарунки, які одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

В даному випадку мається на увазі придбання товарів чи послуг за зниженими цінами, до яких мають усі покупці певного товару чи послуги. Наприклад, сезонний розпродаж одягу чи гарячі туристичні путівки. Те ж стосується всіляких акцій, виграшів, отримання премій, бонусів, які службова особа одержує на тих же умовах, що й інші особи. Тобто такі знижки, премії, бонуси тощо не носять індивідуального характеру і спеціальних умов, під які попадає виключно службова особа.

На дозволені подарунки обмеження щодо вартості подарунків не поширюються.

Слід також пам'ятати, відповідно до пункту 7 частини першої статті 46 закону про запобігання подарунки мають вноситися до декларації. Однак, це робиться лише у разі, якщо вартість такого подарунка або грошових коштів, отриманих в якості подарунка перевищує 5 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня звітного року (9 605 грн. станом на 01 січня 2019 року). Так, у випадку, наприклад, отримання у 2019 році загальнодоступної знижки на купівлю автомобіля у розмірі 10 000 гривень, таку знижку необхідно декларувати як подарунок.

УВАГА! З 1 січня 2020 року вступає в дію закон, відповідно до якого службова особа, яка зобов'язана подавати декларацію, **вносить відомості не тільки про власні подарунки, а також про подарунки, які одержували члени сім'ї.** В законі це не було зазначено. Також вступає в силу нове визначення членів сім'ї для цілей фінансового контролю, відповідно до якого

членами сім'ї суб'єкта декларування, які не є його подружжям або дітьми, вважаються особи, що спільно проживали із суб'єктом декларування станом на останній день звітного періоду або сукупно протягом не менше **183 днів** протягом року, що передує року подання декларації (примітка до статті 46 закону про запобігання корупції). Також уточняється положення щодо дітей суб'єкта декларування – **членами сім'ї вважаються діти до досягнення ними повноліття – незалежно від спільного проживання із зазначеним суб'єктом.**

У разі, якщо розмір дозволеного подарунку перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року (96 050 грн станом на 01 січня 2019 року), то отримання такого подарунку вважається суттєвими змінами у майновому стані суб'єкта декларування. Враховуючи викладене, протягом 10 днів з моменту отримання такого подарунку має бути подана декларація про суттєві зміни в майновому стані. При цьому слід мати на увазі, що з 1.01.2020 вимоги щодо декларування суттєвих змін у майновому стані будуть застосовуватися лише до суб'єктів декларування, які є службовими особами, які займають **відповідальне та особливо відповідальне становище**, а також суб'єктів декларування, які займають **посади, пов'язані з високим рівнем корупційних ризиків.**

У зв'язку з наведеним і за результатами вивчення судової практики з притягнення службових осіб до відповідальності за порушення встановлених законом обмежень щодо подарунків слід звернути увагу на наступне.

В Україні доволі поширеною є практика, коли під час укладання цивільно-правових угод, особливо щодо розпорядження нерухомим майном, зادля мінімізації податків та обов'язкових платежів, сторони правочину, не розуміючи правових наслідків, приховують дійсний правочин, укладаючи удаваний, наприклад договір дарування нерухомості замість купівлі-продажу.

До таких практик оптимізації податків вдаються і деякі державні службовці при купівлі нерухомості. При цьому зазначають придбані об'єкти нерухомості в декларації як подарунок. І в таких випадках виходить так, що службова особа одержує подарунок не від близької особи вартістю в одну або більше сотень тисяч гривень. **Такі подарунки законом не дозволені, як і не заборонені напряду.** Співробітники правоохоронних органів, виявляючи такі відомості в деклараціях одразу складають протокол про порушення обмежень щодо подарунків, за статтею 172⁵КУпАП. Судова ж практика є діаметрально протилежною. В одних випадках суди не вбачають в таких діях корупційного правопорушення, оскільки не встановлюють причинно-наслідкового зв'язку між одержаним подарунком і виконанням особою службових повноважень. І такий зв'язок дійсно відсутній. Інші ж суди притягують до відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією, оскільки таким чином порушується

вимога закону про запобігання корупції щодо обмеження стосовно подарунків. Оскільки закон визначає тільки два випадки, коли службові особи можуть отримувати подарунки. Значить, отримувати подарунки в решті випадків не можна. А адміністративна відповідальність встановлена саме за порушення вимог закону. На думку суду сам факт укладання договору дарування є достатнім для констатації порушення встановлених законом обмежень. Нагадаємо, що відповідальність за порушення вимог закону щодо обмежень стосовно подарунків встановлена у виді штрафу і конфіскації подарунку. Тобто, у разі притягнення службової особи до адміністративної відповідальності за описаних вище обставин, службова особа має сплатити штраф, а прийнятий подарунок, в даному випадку об'єкти нерухомості, конфіскуються. Можливо, це занадто суворе покарання, однак за період з 1 січня 2018 року по 1 жовтня 2019 року є принаймні дві постанови суду з такими рішеннями. Тому державному службовцю до таких способів оптимізації податків вдаватися не варто.

Порада

Не укладати договорів дарування у випадках, коли це прямо не дозволено законом про запобігання корупції, тобто з особами, які не вважаються близькими у контексті цього закону або коли подарунок не є загальнодоступною знижкою, бонусом тощо.

Частина 3 статті 23 закону про запобігання корупції окремо врегульовує поведінку з подарунками, одержаними в якості подарунків державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям.

Такі подарунки є відповідно державною або комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації у порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1195. Відповідно до цього порядку подарунок передається відповідно до акту прийому-передачі з відображенням даної операції у бухгалтерському обліку. З метою оцінки вартості дарунка, вирішення питання щодо можливості його використання, місця та строку зберігання орган утворює комісію у складі не менш як трьох осіб, однією з яких є фахівець з оцінки майна. Положення про комісію затверджується керівником органу. Посадова особа має передати такий подарунок протягом місяця. Такі подарунки, як правило, отримуються під час урочистостей, візитів, офіційних заходів. Офіційними заходами вважаються протокольні заходи міжнародного, державного чи місцевого рівня, проведені за участю посадових осіб органів, або заходи, що відбуваються у зв'язку з виконанням службових обов'язків зазначених осіб, з урахуванням загальноприйнятих міжнародних норм, правил і традицій, а також національних традицій України

Відповідно до частини 4 статті 23 закону про запобігання корупції рішення, прийняте особою, стосовно якої існують спеціальні обмеження щодо одержання подарунків, на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважаються такими, що прийняті в умовах конфлікту інтересів, і на ці рішення розповсюджуються положення статті 67 Закону. Тобто такі рішення можуть бути або скасовані керівництвом, або визнані незаконними у судовому порядку.

Порада

Щоб уникнути неприємностей, бажано мати за правило не приймати подарунків від незнайомих або погано знайомих людей взагалі, або робити це за дуже рідким виключенням. Не завжди можна пам'ятати від кого був прийнятий подарунок і при прийнятті рішення можна і не пов'язати особу, яка надавала подарунок з особою, на користь якої приймається рішення.

Нові суб'єкти декларування:

Керівник Офісу Президента України, заступники керівника ОПУ; працівники патронатної служби, крім осіб, які працюють на громадських засадах; помічники суддів; члени наглядових рад господарських товариств, понад 50 % акцій яких належать державі; **члени конкурсних та дисциплінарних комісій** – подають у 2019 році до Реєстру декларацій:

- повідомлення про суттєві зміни у майновому стані (у разі отримання доходу, придбання майна на суму понад 96 тис. грн);
- декларацію перед звільненням (подається у день звільнення за період з 01.01.2019 по день, що передує дню звільнення; якщо звільнення відбувається за ініціативою роботодавця, декларація подається протягом 20 робочих днів).

Особа, яка претендує на одну із вищезазначених посад, зобов'язана подати декларацію кандидата на посаду.

Також суб'єкти декларування мають письмово повідомити НАЗК про відкриття валютного рахунка за кордоном протягом 10 днів.

Вже у 2020 році нові суб'єкти декларування подаватимуть щорічні декларації та декларації після звільнення, якщо таке звільнення відбудеться у період з 18.10.2019 по 31.12.2019.

КОМУ?

- ◆ Керівнику Офісу Президента України, заступникам керівника ОПУ ;
- ◆ Працівникам патронатної служби, крім осіб, які працюють на громадських засадах;
- ◆ Помічникам суддів;
- ◆ Членам наглядових рад господарських товариств, понад 50% акцій яких належать державі;
- ◆ Членам конкурсних та дисциплінарних комісій.

КОЛИ?

У 2019 РОЦІ

**ПОДАТИ ДО РЕЄСТРУ ДЕКЛАРАЦІЙ
ЗА ПЕВНИХ ОБСТАВИН:**

- ◆ повідомлення про суттєві зміни у майновому стані (у разі отримання доходу, придбання майна на суму понад 96 тис. грн)
- ◆ декларацію перед звільненням (подається у день звільнення за період з 01.01.2019 по день, що передує дню звільнення; якщо звільнення відбувається за ініціативою роботодавця, декларація подається протягом 20 робочих днів)

ОСОБА, ЯКА, НАПРИКЛАД, ПРЕТЕНДУЄ НА ПОСАДУ ПОМІЧНИКА СУДДІ,
ЗОБОВ'ЯЗАНА ПОДАТИ ДЕКЛАРАЦІЮ КАНДИДАТА НА ПОСАДУ

СУБ'ЄКТИ ДЕКЛАРУВАННЯ МАЮТЬ ПИСЬМОВО ПОВІДОМИТИ НАЗВ
ПРО ВІДКРИТТЯ ВАЛЮТНОГО РАХУНКА ЗА КОРДОНОМ ПРОТЯГОМ 10 ДНІВ

ВЖЕ У 2020 РОЦІ НОВІ СУБ'ЄКТИ ДЕКЛАРУВАННЯ ПОДАВАТИМУТЬ ЩОРІЧНІ ДЕКЛАРАЦІЇ ТА
ДЕКЛАРАЦІЇ ПІСЛЯ ЗВІЛЬНЕННЯ, ЯКЩО ТАКЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІДБУДЕТЬСЯ У ПЕРІОД З 18.10.2019 ПО 31.12.2019.

Національне агентство з питань запобігання корупції звертає увагу фізичних та юридичних осіб на **розмежування повноважень зі складання протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією**, між уповноваженими посадовими особами Національного агентства та уповноваженими посадовими особами Національної поліції України.

18 жовтня 2019 року Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції» **внесено зміни** в тому числі до Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема, **в частині визначення осіб, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією**.

Відтепер уповноважені особи Національного агентства мають право складати адміністративні протоколи лише стосовно осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище. Повідомлення про адмінпорушення, пов'язані з корупцією, стосовно інших осіб мають направлятися до **Національної поліції України**.

Звертаємо увагу, що під службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, розуміються **особи, зазначені у примітці до статті 50 Закону України «Про запобігання корупції»**.

13 листопада 2019 року Президент України Володимир Зеленський підписав Закон «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання

корупції» щодо викривачів корупції» № 198-ІХ, який Верховна Рада ухвалила 17 жовтня 2019 року.

Викривачі корупції:

НАБУ, НАЗК, а також інші антикорупційні органи, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування мають **створити захищені анонімні канали зв'язку для викривачів**. Це будуть канали онлайн-зв'язку, гарячі лінії, електронна пошта і так далі. **Повідомлення про корупційні злочини можна буде подавати анонімно. Такі сигнали підлягають розгляду, якщо вони стосуються конкретної людини, а також містять дані, які можуть бути перевірені.**

Уповноважені органи зобов'язані протягом **не більш 15 днів** з дня отримання повідомлення про корупцію перевірити його. Якщо в цей термін **неможливо перевірити інформацію, розгляд продовжується до 30 днів**. За результатами перевірки викривачу надається детальна письмова відповідь. За незаконне розкриття даних викривача передбачена відповідальність.

Юридична відповідальність

Закон звільняє викривачів корупції від юридичної відповідальності за неправдиві повідомлення про можливі факти корупції. Крім випадку здійснення завідомо неправдивого повідомлення. У разі неумисного повідомлення викривачем недостовірної інформації вона підлягає спростуванню у порядку, визначеному Цивільним кодексом України.

Держава захищає викривача

Викривачі та їх близькі можуть розраховувати на захист держави, психологічну допомогу, а також захист правоохоронців, якщо їх життю або майну після повідомлення про корупцію загрожує небезпека. Викривачу та його близьким не можуть відмовити у прийомі на роботу, а також їх не можуть звільнити або змусити звільнитися. У разі відсторонення працівника, який є викривачем, оплата праці здійснюється у розмірі середньої заробітної плати за останній рік. Для захисту своїх прав вони **зможуть скористатися усіма видами послуг в рамках безоплатної вторинної правової допомоги** або залучити адвоката самостійно. Викривач може розраховувати на допомогу НАЗК в судових процесах. Він має право на конфіденційність.

Винагорода

"За повідомлення про корупційний злочин, активне сприяння його розкриттю, якщо грошовий розмір предмета злочину або завдані державі збитки від такого злочину в п'ять тисяч і більше разів перевищують розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб (з 1 грудня 2019 підвищується до 2102 гривень), встановленого законом на час вчинення злочину, викривачу *виплачується винагорода у вигляді 10 відсотків від грошового розміру предмета корупційного злочину або від завданого державі збитку після ухвалення обвинувального вироку суду*, але не більше трьох тисяч мінімальних заробітних плат, встановлених на час вчинення злочину", – йдеться в законі.

Закон також допускає розподіл винагороди, якщо інформацію подали кілька викривачів. *Якщо буде така ситуація, то суми будуть розподілятися в залежності від важливості представлених даних.*

Винагорода не виплачується тим, хто повідомив про корупцію в рамках угоди зі слідством і хто є учасником такого злочину. Окрім цього, *виплати не отримують ті, хто скористався опцією викривача, маючи можливість повідомити про корупцію офіційно в рамках службових повноважень.*

Також внесено зміни до Закону України "Про запобігання корупції", які посилюють інституційні механізми запобігання корупції, зокрема:

- ◆ змінено форму урядування Національного агентства із колегіальної на одноосібну та порядок формування, склад конкурсної комісії з відбору Голови Національного агентства, за участю у її роботі представників міжнародних організацій;
- ◆ призначення Голови Національного агентства Кабінетом Міністрів України за поданням конкурсної комісії, відповідно до результатів відкритого конкурсного відбору;
- ◆ забезпечено гарантії незалежності Голови Національного агентства шляхом визначення вичерпного переліку підстав для дострокового припинення його повноважень;
- ◆ посилено механізми підзвітності Національного агентства;
- ◆ надано Національному агентству безпосередній автоматизований доступ до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-

підприємців та громадських формувань, відомостей про власників цінних паперів, операцій на рахунках власників цінних паперів та право на отримання інформації з відкритих баз даних, реєстрів іноземних держав;

- ◆ деталізовано визначення термінів "близькі особи" та "члени сім'ї".

Крім того, Законом урегульовано окремі норми, через технічні правки до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та Кримінально процесуального кодексу України.

15.11.2019

Головний спеціаліст з питань
запобігання і виявлення
корупції
Ю. Негуляєв